

Erfarenheter av projektet SpråkSam

Christine Widén, Eija Gärdekrans, Gabriella Tolsén och Marie Hertin

2011-08-01

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING	3
BAKGRUND	3
PROJEKTINITIERING	4
VAD KAN VI LÄRA AV PROJEKTINITIERINGEN?	5
UPPSTART MED DELTAGARE OCH ARBETSPLATSEN	6
VAD KAN VI LÄRA AV UPPSTARTEN? MÅNGA DELTAGARE	7
GENOMFÖRANDE AV KOMPETENSUTVECKLING	8
ATT LÄRA SIG SVENSKA SOM ANDRASPRÅK	9
ATT KOMBINERA SVENSKAN OCH YRKESKUNSKAPERNA	10
VAD KAN VI LÄRA AV GENOMFÖRANDET AV KOMPETENSUTVECKLING PÅ ARBETSPLATS?	10
UTVÄRDERING OCH UPPFÖLJNING	12
BILAGA 1 LOKAL UTBILDNINGSPLAN	14
BILAGA 2 PEDAGOGISK MODELL	16
BILAGA 3 EU-SKALAN FÖR SJÄLVBDÖMNING	17
BILAGA 4 YRKES- OCH SPRÅKKOMPETENS FÖR SOCIALDOKUMENTATION	18
BILAGA 5 UTBILDNINGENS INNEHÅLL	23
BILAGA 6 HANDLEDNINGSUNDERLAG FÖR MÅLTIDSOBSERVATION	24
BILAGA 7 SAMMANSTÄLLNING AV DELTAGARNAS UTVÄRDERING AV SPRÅKSAM	26

Inledning

Lärlaget som har arbetat inom projektet SpråkSam består av lärare i svenska som andra språk och vårdlärare, Gabriella Markos Tolsén (personlig assistent, journalist och lärare i svenska som andra språk och spanska), Eija Gärdekrans (undersköterska, lärare i svenska som andra språk och historia), Christine Widén (sjukgymnast och vårdlärare) och Marie Hertin (sjuksköterska, handledare inom psykosocialt arbete och vårdlärare). Lärlagets varierande bakgrund och professioner har varit till stor fördel för att tillsammans utveckla arbetsplatslärande metoder inom projektet.

Vi kommer i denna rapport delge våra erfarenheter av projektet SpråkSam och ge våra tankar om förbättringsmöjligheter inför liknande utvecklingsprojekt i vilka personal från olika förvaltningar samverkar.

Bakgrund

Stiftelsen Stockholms läns Äldrecentrum har varit projektägare till SpråkSam.¹ Projektet har finansierats av Europeiska socialfonden med drygt 30 miljoner kronor. Aktiviteter inom SpråkSam har varit språkombudsutbildning för enhetschef och två språkombud, stöd till arbetsplatsen i form av handledning, chefscoachning och föreläsningar om språkutveckling, metodutveckling med forskarstöd på fyra arbetsplatser, nätverk samt arbetsplatsförlagd utbildning och lärande.²

Projektet startade under hösten 2009 med undervisning och handledning i Sundbyberg stad för medarbetare på ett äldreboende. På det ena äldreboendet deltog 61 deltagare och på ett annat sex deltagare. Under januari och februari 2010 började SpråkSam för ytterligare två boenden med åtta respektive sju deltagare. Projektet SpråkSams syfte är att;

- arbetsplatserna blir språkutvecklande organisationer
- stärka och kompetensutveckla individer som riskerar att slås ut från arbetsmarknaden på grund av bristande kunskaper i svenska
- utveckla nya pedagogiska modeller

¹ Se vidare www.aldrecentrum.se/utbildning/SprakSam Länk; projektöversikt och organisation.

² a.a.

Övergripande mål för SpråkSam är bland annat att;

- 75 % av deltagarna har ökat både sina yrkeskompetenser och sina språkliga färdigheter
- 75 % av deltagarna har ökat sin språkliga kompetens och kommunikation i relation till brukare och anhöriga
- 90 % av deltagarna har individuella språkutvecklingsplaner
- 75 % av arbetsplatserna använder utvecklade arbetsmetoder och verktyg för språkutveckling
- verktyg för chefer för att leda och utveckla mångfald och språkfrämjande arbetsplatser har utvecklats och prövats
- samarbetet mellan deltagande arbetsplatser och utbildningsanordnare har utvecklats och strategier för samarbete på längre sikt har utarbetats
- de arbetsplatsintegrerade och språkutvecklande pedagogiska modellerna som utvecklats i projektet är möjliga att tillämpa inom reguljär utbildning (till exempel sfi och vuxengymnasiala studier) efter projektet.³

Projektinitering

Under maj och juni 2009 startade planeringen av projektet SpråkSam med enhetschefer på två olika boenden i kommunen. Erfarenheter från Kompetensstegen samt arbetsplatsernas utvecklingsbehov låg till grund för planering av innehåll och genomförande av kompetensutveckling för den enskilde deltagaren och arbetsplatsen.

Lärlärolaget fick även ta del av olika rapporter och analyser som tidigare genomförts på boendet. På alla boendena fick lärläroparet ta del av verksamhetens utvecklingsbehov och deras rutiner och dokument för verksamheten. Respektive arbetsplats delgav sina dokument för social dokumentation, rutiner och styrdokument.

Skillnad mellan verksamheterna fanns exempelvis i skriftliga och inarbetade rutiner som dagrutiner, dokument för kontaktmannaskap och mallar för social dokumentation. Samtliga verksamheter hade uttalade behov av att utveckla grundläggande kunskaper inom vård och omsorg, språkliga färdigheter som läsa och skriva samt att utveckla muntlig kommunikation med boende och närstående hos anmälda deltagare.

³ Se vidare www.aldrecentrum.se/utbildning/spraksam Länk; ESF-ansökan

Information om SpråkSam gavs av enhetschefer och/eller lärare på arbetsplatsträffar. Hur deltagarna blev anmälda var olika. En del medarbetare kom själva till sina enhetschefer och önskade vara med i projektet, medan andra blev föreslagna kompetensutbildning av sin enhetschef.

En lokal utbildningsplan fastställdes (Bilaga 1) och undervisningens innehåll samplanerades med andra pågående projekt för att inte belasta boendet med ytterligare ett projekt. SpråkSam planerades att bli ett integrerat projekt för att stödja deltagarnas kompetensutveckling.

Lärlaget skrev en pedagogisk modell för projektet (Bilaga 2) som har varit en grund för arbetet och som har använts för utvärdering under projektets gång.

Vad kan vi lära av projektiniteringen?

Noggrann analys av utvecklingsbehov är av vikt för att kunna fastställa relevant innehåll på utbildningen. Samordning av olika projekt inom äldreomsorgen skapar möjlighet till översiktlig struktur som underlättar schemaläggning. Gemensamma teman/innehåll kan sammanflätas mellan projekten för att stödja medarbetarna till att få en sammanhangsmarkering med gemensamma utvecklingsmål.

Information om projektets syfte och mål gentemot medarbetare är viktigt i början. Begripliga mål och sammanhangsbaserad kunskap samt deltagarnas egen motivation och engagemang gynnar en fortsatt lärprocess.

Inför liknande projekt bör arbetsplatsernas förmåga att leda och organisera resurserna utifrån projektens syfte och mål ses över. Det är av vikt att fundera över antalet deltagare i projektet utifrån arbetsplatsens möjlighet att organisera undervisning och handledning schemamässigt.

Undervisning och handledning planerades terminsvis (vår- och hösttermin) med uppehåll för sommar samt jul och nyår. Många medarbetare tog ut längre semesterperioder under projekttiden vilket medfört att de individuella utvecklingsmålen för språkliga och yrkesmässiga färdigheter i vissa fall var svåra att uppnå. Arbetsplatserna bör även fundera över om undervisning/handledning ska ges utanför traditionella skolterminer eller om de medarbetare som vill delta i projekt i möjligaste mån ska ta semester under sommarperioden.

För en positiv lärprocess är miljön och inventarier viktiga. Datorer och projektorer behövs för att visa interaktiva läromedel och stödverktyg för språkutveckling, och för att ha tillgång till uppdaterad yrkeskunskap. För närvarande finns det inte tillräckligt med datorer och utrymmen på

arbetsplatserna för detta. Genom att stödja ett integrerat lärande mellan praktik och teori kan arbetsmiljön med fördel utvecklas för medarbetarna inom äldreomsorgen.

Uppstart med deltagare och arbetsplatsen

Projektet påbörjades i augusti 2009 genom att göra en kartläggning av deltagarnas kunskaper i svenska. Material för kartläggning hade framtagits av projektledningen för SpråkSam på Stiftelsens Äldrecentrum. Deltagarnas uppgift blev att skriva en text om sin utbildning och sitt arbetsliv i hemlandet och i Sverige. Därefter läste de en text relaterad till sitt arbete (ett protokoll från ett arbetsplatsmöte) och därefter svarade de på läsförståelsefrågor på texten.

Deltagarna fick även skatta sina språkkunskaper mot den europeiska språkskalan (Bilaga 3). De fick ange sin egen uppfattning om sina svenskunskaper i hörförståelse, läsförståelse, samtal samt i muntlig och skriftlig produktion. Även språklärarna gjorde skattningen som upprepades i maj och i december 2010. I sista delen av kartläggningen intervjuades varje deltagare individuellt. Kartläggningen och samtalet resulterade en individuell studieplan.

Kartläggningsuppgifterna upplevdes olika beroende på deltagarnas bakgrund och förkunskaper. För att underlätta självbedömningen fanns det tillgång till översättningar på språkskalan på ett antal språk, men de flesta deltagarna valde ändå den svenska versionen. Orsaken till detta var, berättade några, att de inte kunde läsa teoretiska texter på sitt modersmål. De upplevde svenskan tryggare i sammanhanget.

För lärarna var skattningsskalan en ny metod. Vårdlärarna var ovana vid att konkretisera olika delar av yrkesrelaterade arbetsinsatser kopplat till språk. Tillsammans med svensklärarna sammanställdes ett dokument i vilket man definierade olika arbetsinsatser för social dokumentation (Bilaga 4). Dessa arbetsinsatser kopplades till de språkliga färdigheterna i EU-skalan. Det var ett försök för lärarna att förstå och utveckla metoder för att kartlägga språkliga färdigheter inom äldreomsorgen.

På ett boende organiserades undervisningen så att deltagarna kunde välja dag utifrån sitt schema och arbetsplatsens behov. Undervisningsgrupperna varierade från vecka till vecka och grupperna var mycket heterogena. På de tre andra boendena fastställdes en undervisnings-/handledningsdag i veckan.

Undervisningen skulle enligt projektledningen utgå från arbetsplatsens material som dokument för rutiner, informations- och undervisningsmaterial, mallar för social dokumentation osv. På ett boende fick lärarna ta initiativ till och vara med och utarbeta dokument för kontaktmannaskap,

mallar för social dokumentation, genomförandeplan, detaljinsatser, social journal samt stödfrågor till genomförandeplan.

Vad kan vi lära av uppstarten?

Många deltagare upplevde generellt att det var svårt att skatta sina kunskaper. Deltagarna med kortare studiebakgrund hade svårt för att tolka dokumentet. De förstod inte syftet med språkskattningen. Vidare tyckte de att det var lärarnas uppgift att göra den.

Lärarna hade behövt mer stöd och information för att förstå hur man använder EU-skalan. I den första skattningen av språkfärdigheter skattades de olika färdigheterna för högt av både lärare och deltagare. Lärarnas ovana att kunna koppla språkliga färdigheter till yrkesuppgifter påverkade stödet till deltagarna att konkretisera individuella mål negativt. Det är av vikt att lärare är förtrodda med materialets syfte och mål för att kunna stödja deltagarna i användandet.

I kompetensutveckling för lärare i liknande projekt behövs utbildning i användandet av exempelvis portfolio och individuella studieplaner för att stödja den individuella utvecklingsprocessen.

Kartläggningen tog tid under hösten 2009 men var avgörande för det relationsbyggande som växte fram mellan lärare och deltagare. Det medförde att deltagarna tidigt i projektet öppnade sig och visade behov av stöd i exempelvis skriftliga färdigheter. Deltagarna har en lång och gedigen erfarenhet inom äldreomsorgen och det kunde lärarna i uppstarten ta del av och bekräfta.

Lärlärolaget har från projektets början haft gemensam planeringstid och har kunnat träffas i en gemensam lokal på ett av boendena. Det har möjliggjort att lärarna tillsammans har diskuterat och utvärderat den pedagogiska grundsynen för arbetslaget vilket har varit viktigt då lärarna är ”gäster” på deltagarnas arbetsplats.

Det har varit lärorikt att få ta del av arbetsplatsernas material och arbeta med dem i undervisning och handledning. Det har varit mer relevant att använda arbetsplatsernas material, men språkligt är dokumenten ofta skrivna med ett komplicerat språk med exempelvis många ”gråzonsord” och långa meningar. Begreppet ”gråzonsord” omfattar ord som beskriver företeelser på en mer abstrakt nivå. Enligt undersökningar är det just dessa ord som andraspråkstalare har svårast för att lära sig. Det handlar alltså inte om fackord, vars antal ofta är begränsat, utan snarare ord som ska definiera fackord.⁴ Exempel på sådana ord kan vara ord som ”vanvård”, ”säkerställa”, ”tillgodose” och ”respektive”.

⁴ Karen Lund och Ellen Bertelsen ”At mestre et uddannelsesfagligt fremmed/andetsprog – en forudsætning på en videregående uddannelse” i: *Sprogforum* nummer 44, 2008

Det är alltså av vikt att utveckla enklare och tydligare dokument som exempelvis riktlinjer och handböcker vilket är positivt för en språkutvecklande arbetsplats.

För att nå målen om relevant utbildning för vårdbiträden och undersköterskor behövs långsiktig planering. Den enskilde medarbetaren bör ha en konkret kompetensutvecklingsplan med långsiktiga och kortsiktiga delmål. I kommande projekt behöver målen vara uttalade för alla som deltar i projektet, så att det finns en gemensam grund att arbeta utifrån och utvärdera emot.

Genomförande av kompetensutveckling

Undervisningens innehåll planerades utifrån den lokala utbildningsplanen och värdegrundsprojektets teman (Bilaga 5). Genom att ta kontakt med olika projektledare samt med medicinsk ansvarig sjuksköterska (MAS) fick lärarlaget vetskap om kommande utbildningssatsningar samt införande av nya kvalitetsmetoder. Lärarlaget gjorde en gemensam studieplan med teman och skrev studiehandledningar med mål och uppgifter. Uppgifterna var relaterade till arbetsuppgifter med boende på våningarna.

Varannan vecka hade grupperna undervisning och veckan därpå handledning ute på våningarna individuellt eller i grupp. Handledningen var främst riktad mot social dokumentation. Att handleda i dokumentation innefattade bland annat att lärarna följde med en deltagare när hon/han samtalade/intervjuade den boende som hon/han är kontaktperson till, för att ta del av dennes levnadsberättelse och omsorgsbehov inför att skriva en genomförandeplan.

En del av deltagarna behövde stöd i att förstå syfte och mål med social dokumentation. De fick även hjälp med att använda sig av stödfrågor och överföra materialet till genomförandeplan i löpandet text. Dokumentationsstödet innebar också att lärarna hjälpte deltagarna med renodlad stavning och meningsbyggnad.

Vårdlärarna handledde i det praktiska omsorgsarbetet med deltagarna. Syftet med handledningen var att stödja integreringen av teoretisk och praktisk kunskap. Deltagarnas praktiska erfarenhet bekräftades och kopplades till teoretisk kunskap. Exempel på den teoretiska kunskapen var bland annat riktlinjer inom äldreomsorgen som rutiner för basal hygien, arbetsmetoder för att stärka ett funktionsbevarande förhållningssätt och den äldres identitet och förmåga samt ett salutogent förhållningssätt.

Ett mål har varit att stärka deltagarna så att de efterfrågar ett samarbete med övriga professioner inom verksamheten för att kunna utgå från den äldres behov. Deltagarna har deltagit i undervisning och praktiskt genomfört sociala aktiviteter med boende individuellt eller i grupp på

våningarna. På ett boende köpte man in material för enkla aktiviteter med boende till respektive våning.

Tillsammans med nyckelpersoner hade deltagarna på boendena måltidsreflektion på våningarna. Personalen som arbetade fick själva beskriva vad de ville reflektera över när det gällde kommunens måltidskoncept. En observatör (lärare eller nyckelperson från den egna arbetsplatsen) observerade måltidssituationen och ledde sedan reflektionssamtalet med arbetsgruppen utifrån en mall (Bilaga 6).

En utmaning för deltagarna under projektiden var att komma ifrån avdelningen. I kommande projekt är det viktigt med långsiktig planering och framförhållning med att sätta in vikarier.

Att lära sig svenska som andraspråk

Projektet Språksam har lyft fram vikten av att ha kunskap om språkinläring och dess komplexitet, något som man i allmänhet inte alltid reflekterar över. Två vanliga frågor som språklärare ofta får är ”Hur länge tar det att lära sig svenska?” och ”Varför kan inte den och den bättre svenska trots att personen bott länge i landet?” Det finns inget enkelt svar eftersom det finns flera faktorer som påverkar hur snabbt man som vuxen lär sig ett nytt språk, och vilken nivå man når. Dessa faktorer kan antingen vara språkliga (modersmål, kunskaper i andra språk) eller icke-språkliga (skolbakgrund, motivation, ålder, vistelsetid i landet).⁵

För en grundskoleelev tar det ungefär två år att nå ”vardagsspråksnivå”. För att kunna använda det mer abstrakta språket som studierna kräver tar det från fem till sju år. Detta gäller barn och ungdomar som studerar och får undervisning dagligen.⁶ Som vuxen andraspråksinlärare har man sällan så lång tid på sig. Man ska försörja sig och kunna fungera i samhället. Då händer det ibland att inläraren, efter att ha nått en viss språknivå, stannar i sin språkutveckling. Personen har skaffat sig ett ordförråd och grammatisk kompetens för att klara av kommunikationen i vardagslivet men tycks inte utveckla sina språkkunskaper trots kontakt med svenskan.⁷

Andraspråksinläringen är en process som pågår hela livet. Genom att vara aktiv i sin språkinläring i vardagslivet kan man ha skaffat sig kunskaper informellt, utanför kurser och skolor.⁸ Därför är det av stor betydelse när man planerar kurser och utbildningar att ta reda på

⁵ Ulla-Britt Kotsinas *Invandrare talar svenska*, Nytryck i nordiska språk, Institutionen för nordiska språk, Stockholm 1995, s. 161-166

⁶ Pauline Gibbons *Stärk språket stärk lärandet*, Hallgren & Fallgren, Uppsala 2006, s.22

⁷ Kotsinas 1995:167-168

⁸ Pirkko Bergman & al. *Två flugor i en smäll, Att lära på sitt andra språk*, Liber AB, Stockholm 2002, s.1

vad kursdeltagarna behöver lära sig och vad de redan kan. Deltagarnas tidigare kunskaper är en av de viktigaste faktorerna som påverkar inläringen.⁹

Att kombinera svenskan och yrkeskunskaperna

Utgångspunkt för lärarlaget har varit att utgå från den lokala utbildningsplanen; de situationer och sammanhang som våra deltagare möter i sitt dagliga arbete med de boende, deras närstående och kollegor. Ordkunskap, grammatik, skriv- och uttalsövningar har utgått antingen från det textmaterial som vårdlärarna tagit fram, arbetsplatsens egna dokument eller de frågor som deltagarna själva har lyft fram. Språkinläringen har skett i ett naturligt sammanhang vilket enligt bl.a. språkforskaren Deborah Gibbons gör språkinläringen mer effektiv.¹⁰

Planeringsarbetet har lärarlaget gjort tillsammans och sedan anpassat innehållet och nivån till gruppen i fråga. Vissa grupper har fått mer tid för att öva svenska, andra har diskuterat och fördjupat sig mer i yrkeskunskaperna. Vårdlärarna har haft som utgångspunkt att använda arbetsplatsernas befintliga material samt att vara uppdaterade på aktuell forskning och litteratur inom äldreomsorg.

I undervisningslokalen har vårdläraren oftast inlett lektionen genom att undervisa och diskutera teman som exempelvis, gerontologi, funktionsbevarande förhållningssätt, meningsfull vardag, basal hygien inom äldreomsorg etc. Språkläraren har förklarat ord och uttryck. Sista delen av lektionen har ägnats åt språkundervisning där stoffet har hämtats ur det aktuella temat. Det kan ha handlat om att öva vokalljuden i en diktamen, att skriva meningar med rätt ordföljd i social journal eller att uppmärksamma skillnader mellan tal- och skriftspråk.

Vad kan vi lära av genomförandet av kompetensutveckling på arbetsplats?

För lärarlaget var konceptet att arbeta integrerat vårdlärare och lärare i svenska som andraspråk nytt. Det har under projektets gång funnits perioder då lärarna behövt stöd i att komma vidare med det gemensamma arbetet och utvärdera den pedagogiska modellen.

Att planera och utföra ett arbetsplatslärande med deltagarna och nyckelpersoner i de olika äldreboendena har för några av lärarna varit nytt. Olika kulturer har mötts och man har behövt hitta samverkansformer inom projektet. Lärarlaget har fått handledning och stöd inom projektets ramar vilket varit betydelsefullt för lärarnas kompetensutveckling.

⁹ Gibbons 2006:31

¹⁰ Gibbons 2006: 163

Under våren 2010 blev det mycket tydligt att undervisningen fick bättre gehör på ett boende då man planerade undervisning/handledning med bestämda grupper. Då fick de som behövde mer övning i svenska möjligheten att göra det i lugnare takt. Detta uppskattades av deltagarna. Det möjliggjorde en trygg inlärningsmiljö vilket resulterade i bl.a. diskussioner om arbetsplatsens rutiner, kontaktmannaskap och det svenska språket.

En viktig faktor under hela projektet har varit relationsbygge mellan deltagare och lärare. Lärarna har tagit tid på sig att lära känna deltagarna som personer. När lärarna hade fått deltagarnas förtroende var det mycket lättare att stötta i språkinläring, skrivutveckling samt att diskutera fortsatt utbildningsbehov med individerna.

För att kunna utföra sina arbetsuppgifter självständigt som undersköterska/vårdbiträde bör man vara på nivå B1-B2 (=självständig användare) i den europeiska språkskalan. Detta betyder att personen förutom sfi har studerat kursen SAS G (Svenska som andraspråk grundläggande). När man har klarat sfi har man motsvarande kunskaper i svenska som en mellanstadieelev på årskurs 6. Alla deltagare är inte ännu där. Därför är det att rekommendera att dessa personer fortsätter sina språkstudier. I annat fall kan det bli problematiskt för dem att ta till sig nödvändig information på arbetet och/eller ta del av nya utbildningssatsningar inom omsorgen.

Generellt sett ligger deltagarnas muntliga produktionsförmåga och skrivkunskaperna lägre än deras kunskaper i muntlig interaktion och hörförståelse. Detta blev tydligt när ett antal deltagare skrev sfi-prov (på olika nivåer) i januari 2011. Oavsett på vilken nivå proven skrevs blev resultaten på läs- och hörförståelseproven godkända eller t.o.m. väl godkända. I vissa fall sänktes slutbetyget av de bristfälliga skrivkunskaperna.

Hur man ska gå vidare med kompetensutveckling för medarbetare med lägre språkliga färdigheter är viktigt att fundera över så att inte kompetensutveckling ges på för hög språknivå. Det kan innebära att den enskilde medarbetaren hamnar i en negativ spiral och tappar motivation till kompetensutveckling. Sker inte en snar utveckling kan äldreomsorgen i det praktiska arbetet hamna långt efter den utvecklingsnivå som behövs för verksamheterna. En inventering och kompetensplan på individnivå är av vikt för det fortsatta arbetet. En fråga att fundera vidare på är ifall det är relevant att alla medarbetare ska vara kontaktpersoner och med det ha ansvar för att dokumentera levnadsberättelse, daganteckningar och genomförandeplan.

På ett av boendena finns det ett antal utbildade dokumentationsstödare som kan stödja processen så att social dokumentation genomförs enligt styrdokumentet. Deltagarna på alla boendena behöver över lag utveckla sina grundläggande yrkeskunskaper samt språkliga

färdigheter för att självständigt kunna utföra arbetsuppgiften med social dokumentation. Därför systemet med dokumentationsstödjare något att rekommendera andra äldreboenden.

Deltagarna har mycket praktisk kunskap men de är inte vana vid att reflektera. Det finns generellt inte heller några naturliga forum på arbetsplatserna för detta.

Deltagarna är dessutom generellt inriktade på serviceinsatser i det dagliga arbetet, men har ofta svårare för att själva i sina arbetslag göra gemensamma dagplaneringar. Sådana som utgår från de boendes individuella och sociala behov, så att de boende får möjlighet till en meningsfull vardag.

Utvärdering och uppföljning

Lärlärlaget har under projektets gång haft möjlighet till kompetensutveckling i flera former. Bland annat genom föreläsningar, studieresor, konferens i arbetsplatslärande, handledning och specifikt riktat stöd från en utvärderare, från projektledningen på Stiftelsen Äldrecentrum och vuxenutbildningens rektor. Att lärlärlaget haft möjlighet att vara placerade på ett av äldreboendena, ta del av verksamhetens material, lära sig organisationen samt att få pröva olika arbetsmetoder har gjort att metoder för arbetsplatslärande har utvecklats. Vuxenutbildningen i kommunen har som följd av projektet börjat använda den nya pedagogiska modellen, nämligen att lärarna i svenska som andra språk arbetar tillsammans med en vårdlärare inom omvårdnadsprogrammet. Detta var ett av målen för projektet.

Vårdlärarna har som tidigare beskrivits handlett personalen i omsorgsarbetet. Eftersom arbetssättet var nytt för verksamheterna förhöll sig flera av personalen till en början ganska skeptiska. Det var inte självklart vad handledningen skulle syfta till och det fanns varierande kunskaper och färdigheter i hur teoretisk kunskap, riktlinjer och rutiner skulle integreras i det praktiska arbetet.

I framtida projektet är det av stor vikt att tydliggöra roller och mandat i början av projektet. Vårdlärarnas upplevelser är att om en utveckling ska kunna ske utanför utbildningssatsningarna, är det av vikt att all personal arbetar efter gemensamma riktlinjer. Om teorin och det lärarna praktisk handleder i inte stämmer överens med andra kollegors arbetssätt, är det svårt att stödja en utveckling för den enskilda deltagaren likväl som organisationen.

Under projektets gång har lärarna initierat träffar med personal ur ledningen för att delge information om projektet samt att utvärdera. Förändrade insatser för att nå mål i projektet har generellt varit svårt att få till stånd. Vad som ligger till grund för det beror säkerligen på flera faktorer. Inför liknande utvecklingssatsningar med exempelvis EU-stimulerade medel behöver de

olika aktörerna i projekteringsfasen tydligt beskriva långsiktiga som kortsiktiga mål. De behöver också dela upp ansvarsområden mellan lärare och enhetschefer samt göra upp en handlingsplan för hur uppföljningsarbete och förbättringsarbete inom projektet ska genomföras.

Det har under projektets gång visat sig finnas olika kulturer gällande hur kommunikation via mejl bör skötas för att fungera. Att inte ge respons på mejl kan lätt skapa frustration och missförstånd mellan berörda parter. I kommande projekt bör även kommunikationen mellan olika led beskrivas för att det ska fungera på bästa sätt.

Inom projektets ramar utbildades språkombud. På de olika arbetsplatserna har möjligheterna för språkombuden att medverka i undervisning och handledning sett olika ut. Även möjligheterna att utforma sin roll som språkombud på arbetsplatsen för att stödja den att bli språkutvecklande, har varierat. På ett av boendena har språkombuden haft större möjlighet att medverka och träffa deltagarna under projektet. De har då varit ett naturligt stöd för lärarna.

När projekt avslutats och externa utbildare försvinner finns det risk för att intentionerna med projektet faller. Ett av målen var att arbetsplatserna skulle utarbeta en handlingsplan för sitt fortsatta arbete med en språkutvecklande arbetsplats. Ingen av arbetsplatserna, vad vi vet, har ännu färdigställt någon handlingsplan. För att inte förlora det som påbörjats med projektet SpråkSam, behöver man se ett fortsatt engagemang från enhetschefer, språkombud, deltagarna och övriga medarbetare. Lärarlaget sammanställde en enkät till deltagarna för att få ta del av deras erfarenheter av att ha deltagit i Språksamprojektet. Deras tankar är sammanställda och beskrivna i bilaga 7.

Utifrån projektet syfte och övergripande mål har deltagarna utvecklat sina språkliga och yrkesmässiga färdigheter. De har uttalade önskemål om fortsatt kompetensutveckling. I projektet har 23 deltagare studerat och nått betyg inom sfi och 20 deltagare har nått betyg i kurser inom omvårdnadsprogrammet, vilket har varit en positiv bekräftelse för den enskilde deltagaren.

Flera deltagare har efter Språksams slut fortsatt att studera. Några deltagare har påbörjat kvällskurser på sfi, och andra har under våren gjort sfi-prov på olika nivåer och fått betyg.

Ett par deltagare kommer att ta tjänstledigt för studier på gymnasiekurser från och med hösten 2011 och ytterligare ett par har anmält sig till en nystartad SASX kurs med fokus på omvårdnad efter att ha klarat D-provet på sfi. Dessa glädjande resultat är konkreta och positiva synergieffekter av det Språkutvecklande projektet Språksam.

SpråkSam september 2009

Lokal utbildningsplan utifrån äldreboende XXX utvecklingsbehov som har synliggjorts och kartlagts vid samtal med arbetsgrupp på XXX vid Kavats genomlysning och äldreförvaltningens handlingsplan aug -09 utifrån Kommun Lex-rapportens identifierade problemområden. SpråkSam syftar också till att nära samarbeta och stödja Sundbybergs Stads värdegrundsprojekt.

Syfte

SpråkSam syftar till att deltagarna ska utveckla sin språk- och yrkeskompetens så att målen för en värdig och kvalitetssäkrad omsorg säkras.

Mål (aktuella utifrån nulägesanalys)

Målet för SpråkSam på XXX är att personalen ska:

- Kunna läsa, förstå och visa praktisk färdighet efter XXX krav på kontaktmannaskap.
- Kunna verksamhetens rutiner och arbetssätt för den sociala dokumentationen:
 - 1) att tillsammans med den äldre/god man/närstående skriva genomförandeplan, detaljplan och veckoschema för den boende
 - 2) att föra social journal vid händelser av vikt och avvikelser
- Kunna samtala med kollegor och rapportera om hur den äldre vill ha sin hjälp utifrån genomförandeplan, detaljplan och veckoschema.
- Kunna rapportera förändrade omvårdnads- och rehabiliteringsbehov
- Kunna läsa, förstå och följa de ordinationer som HSL-personal rapporterar för samtliga boenden.
- Kunna samtala med kollegor för att gemensamt kunna planera det dagliga arbetet med de äldre på avdelningen.
- Kunna leda och vara sekreterare på APT-möten efter rullande schema.
- Kunna samtala med den äldre om sociala behov och intressen, tillvarata den enskildes resurser och stödja den äldre att få en meningsfull vardag.
- Kunna skapa en social samvaro med en respektfull vardagsdialog under ex. måltider och fikastunder tillsammans med de äldre.
- Kunna förstå och bidra till de högtider och traditioner som den äldre önskar fira.
- Kunna ge information och ha en respektfull dialog vid hjälp med den kroppsnära omsorgen.

Innehåll

- Läs-, skriv- och samtalsfärdigheter
- Samtalsmetodik och kroppsspråk
- Teamarbete för ett professionellt och etiskt förhållningssätt
- Social omsorg
- Styrdokument
- Kontaktmannaskap
- Social dokumentation
- Måltid
- Social samvaro, aktiviteter

Upplägg och metoder för lärande på arbetsplatsen

Utbildningen startar med en individuell kartläggning av skriftlig färdighet och läsförståelse. Deltagarna kommer också att få skatta sina kommunikativa färdigheter enligt den europeiska språkskalan; hörförståelse, läsförståelse, samtal och muntlig interaktion, muntlig produktion och skriftlig färdighet. Lärandet kommer att utgå från deltagarnas tidigare kunskaper, erfarenheter och behov. Deltagarna handleds utifrån egna individuella konkreta mål för att kunna uppnå den lokala utbildningsplanens övergripande mål. Vi kommer att använda oss av verksamhetens arbetsmaterial och handleda såväl i verksamhetens studiehörna som på avdelningarna i arbetet med de äldre.

Vi kommer att använda en portfoliomethodik för ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt där deltagarna själva ansvarar för sitt eget lärande enligt den lokala utbildningsplanens mål. Den individuella studieplanen kommer kontinuerligt att fyllas på med nya utmaningar för personalen. Personalen kommer få konkreta mål att träna på i perioder, med tydliga träningsmoment i det dagliga arbetet.

Den lokala utbildningsplanens kompetensmål kommer att brytas ned i praktiska färdigheter i det vardagliga omsorgsarbetet. Parallellt med denna process kommer en validering av kurs/kurser på sfi och omvårdnadsprogrammet att vara möjlig.

Regelbunden återkoppling

En arbetsgrupp på XXX kommer ha regelbundna träffar för utvärdering av innehåll och genomförandet av SpråkSam, så att utbildningsatsningen införlivas i vardagsarbetet med de äldre.

Pedagogisk modell för projektet Språksam

Eija Gärdekrans & Mia Hertin Vuxenutbildningen
i Sundbybergs Stad

Skala för självbedömning

	A1	A2	B1	B2	C1	C2	
Förståelse Hörförståelse	Jag kan känna igen vanliga ord och mycket enkla fraser som gäller mig själv, min familj och min direkta omgivning, men bara när man talar till mig sakta och tydligt.	Jag kan förstå fraser och mycket enkla texter. Jag kan hitta viss information om mig själv och min familj, närmiljö och vardagliga sysselsättningar samt anställning. Jag kan uppfatta huvudinnehållet i korta, tydliga och enkla budskap och meddelanden.	Jag kan förstå huvudinnehållet i tydligt standardtal om välgående företeelser som man regelbundet stöter på i arbete, i skola, på fritid, osv. Om språket talas relativt långsamt och tydligt kan jag i stora drag förstå många radio- och TV-program om dagsaktuella frågor eller om ämnen av personligt intresse.	Jag kan förstå längre framställningar i t.ex. föreläsningar samt följa med i mer komplicerad argumentation, dock under förutsättning att ämnet är något för mig bekant. Jag kan förstå det mesta i nyheter och aktuella program på TV. Jag kan förstå de flesta filmer där det talas standardspråk.	Jag kan förstå mer utvecklat språk även när det inte är klart strukturerat och sammanhanget enbart används utan att klart uttryckas. Jag kan förstå TV-program och filmer utan alltför stor ansträngning.	Jag har inga svårigheter att förstå något slags talat språk, vare sig i direktkontakt eller via radio, TV och film. Jag förstår även tal i högt tempo som det talas av en införd under förutsättning att jag hunnit vänja mig vid den regionala variationen i språket.	
Tala	Jag kan delta i samtal och rutinuppgifter som kräver ett enkelt och direkt utbyte av information om välgående ämnen och sysselsättningar. Jag kan fungera i mycket korta sociala samtal, men jag förstår i allmänhet inte tillräckligt för att själv hålla liv i samtalet.	Jag kan använda en rad fraser och meningar för att med enkla medel beskriva min familj och andra människor, människors levnadsvillkor, min utbildning och min nuvarande och tidigare arbetsuppgifter.	Jag kan binda samman fraser på ett enkelt sätt för att beskriva erfarenheter och händelser, mina drömmar, förhoppningar och framtidsplaner. Jag kan kortfattat ge skäl och förklaringar för mina åsikter och planer. Jag kan berättat en historia eller återberätta händelseförloppet i en bok eller film och beskriva mina intryck.	Jag kan samtala och diskutera så pass flytande och ledigt att jag kan umgås med infödda på ett naturligt sätt. Jag kan ta aktiv del i diskussioner om välgående ämnen och förklara och försvara mina åsikter.	Jag kan uttrycka mig flytande och spontant utan att alltför tydligt söka efter rätt uttryck. Jag kan använda språket flexibelt och effektivt för sociala, intresse- och yrkesanknunda ändamål. Jag kan formulera idéer och åsikter med viss precision samt med viss skicklighet anpassa mig efter den person jag talar med.	Jag kan utan ansträngning ta del i vilka samtal och diskussioner som helst och därvid effektivt välja vardagliga och idiomatiska uttryck. Jag kan uttrycka mig flytande och överföra nyanser med viss precision. Om jag ändå får svårigheter kan jag med omformuleringar kringgå dessa så smidigt att andra knappast märker det.	
Samtal/muntlig interaktion	Jag kan använda enkla fraser och meningar för att beskriva var jag bor och människor jag känner.	Jag kan använda enkla fraser och meningar för att beskriva var jag bor och människor jag känner.	Jag kan förstå enkla texter om välgående ämnen och sysselsättningar. Jag kan förstå enkla texter om välgående ämnen och sysselsättningar. Jag kan förstå enkla texter om välgående ämnen och sysselsättningar. Jag kan förstå enkla texter om välgående ämnen och sysselsättningar.	Jag kan förstå enkla texter om välgående ämnen och sysselsättningar. Jag kan förstå enkla texter om välgående ämnen och sysselsättningar. Jag kan förstå enkla texter om välgående ämnen och sysselsättningar.	Jag kan förstå enkla texter om välgående ämnen och sysselsättningar. Jag kan förstå enkla texter om välgående ämnen och sysselsättningar. Jag kan förstå enkla texter om välgående ämnen och sysselsättningar.	Jag kan utan ansträngning läsa praktiskt taget allt skrivet språk, även abstrakta texter som är strukturellt och språkligt komplicerade, t.ex. manualer, fackartiklar eller litterära verk.	
Muntlig produktion	Jag kan skriva enkla meddelanden, t.ex. ett vykort med hälsningar. Jag kan fylla i personliga uppgifter som namn, adress och nationalitet i enkla formulär.	Jag kan skriva enkla meddelanden och enkla anteckningar. Jag kan skriva ett mycket enkelt personligt brev, t.ex. för att tacka någon för något.	Jag kan skriva enkla, sammanhängande text om ämnen som är välgående för mig eller av personligt intresse. Jag kan skriva personliga brev som beskriver upplevelser och intryck.	Jag kan skriva enkla texter om välgående ämnen och sysselsättningar. Jag kan skriva enkla texter om välgående ämnen och sysselsättningar. Jag kan skriva enkla texter om välgående ämnen och sysselsättningar.	Jag kan skriva enkla texter om välgående ämnen och sysselsättningar. Jag kan skriva enkla texter om välgående ämnen och sysselsättningar. Jag kan skriva enkla texter om välgående ämnen och sysselsättningar.	Jag kan skriva enkla texter om välgående ämnen och sysselsättningar. Jag kan skriva enkla texter om välgående ämnen och sysselsättningar. Jag kan skriva enkla texter om välgående ämnen och sysselsättningar.	Jag kan skriva enkla texter om välgående ämnen och sysselsättningar. Jag kan skriva enkla texter om välgående ämnen och sysselsättningar. Jag kan skriva enkla texter om välgående ämnen och sysselsättningar.
Skriva	Jag kan skriva enkla meddelanden, t.ex. ett vykort med hälsningar. Jag kan fylla i personliga uppgifter som namn, adress och nationalitet i enkla formulär.	Jag kan skriva enkla meddelanden och enkla anteckningar. Jag kan skriva ett mycket enkelt personligt brev, t.ex. för att tacka någon för något.	Jag kan skriva enkla, sammanhängande text om ämnen som är välgående för mig eller av personligt intresse. Jag kan skriva personliga brev som beskriver upplevelser och intryck.	Jag kan skriva enkla texter om välgående ämnen och sysselsättningar. Jag kan skriva enkla texter om välgående ämnen och sysselsättningar. Jag kan skriva enkla texter om välgående ämnen och sysselsättningar.	Jag kan skriva enkla texter om välgående ämnen och sysselsättningar. Jag kan skriva enkla texter om välgående ämnen och sysselsättningar. Jag kan skriva enkla texter om välgående ämnen och sysselsättningar.	Jag kan skriva enkla texter om välgående ämnen och sysselsättningar. Jag kan skriva enkla texter om välgående ämnen och sysselsättningar. Jag kan skriva enkla texter om välgående ämnen och sysselsättningar.	

Yrkeskompetens	Språkkompetens (enligt den europeiska språkskalan)	
Förstå: Hör- och läsförståelse		
kunna läsa styrdokument för social dokumentation	B2: Kan inhämta upplysningar och ta del av idéer och åsikter ur mycket specialiserade källor.	<i>Ordförråd:</i> Har ett stort ordförråd inom sitt område och när det gäller de flesta allmänna ämnen. Kan variera formuleringarna för att undvika alltför många upprepningar, men luckor i ordförrådet kan fortfarande leda till tvekan och omformuleringar.
kunna förstå varför och hur den sociala dokumentationen ska gå till	B2+: Kan förstå talat standardspråk, i direkt kontakt eller utsänt, både när det gäller kända och okända ämnen som man normalt möter i privatlivet, i samhället, vid studier eller i yrkeslivet.	<i>Ordförråd:</i> Har ett stort ordförråd inom sitt område och när det gäller de flesta allmänna ämnen. Kan variera formuleringarna för att undvika alltför många upprepningar, men luckor i ordförrådet kan fortfarande leda till tvekan och omformuleringar.
kunna ta del av och arbeta med boende utifrån omvårdnads- och rehabiliteringsordinationer	B2+: Kan förstå talat standardspråk, i direkt kontakt eller utsänt, både när det gäller kända och okända ämnen som man normalt möter i privatlivet, i samhället, vid studier eller i yrkeslivet.	<i>Ordförråd:</i> Har ett stort ordförråd inom sitt område och när det gäller de flesta allmänna ämnen. Kan variera formuleringarna för att undvika alltför många upprepningar, men luckor i ordförrådet kan fortfarande leda till tvekan och omformuleringar.

Skriva		
kunna rutiner för signering av insatser	A2: Kan skriva korta, enkla anteckningar med fasta uttryck inom områden som rör omedelbara behov.	<p><i>Ordförråd:</i> Behärskar ett begränsat ordförråd som rör konkreta vardagsbehov. <i>Grammatik:</i> Använder några enkla strukturer korrekt [---]</p> <p><i>Ortografisk kontroll:</i> Kan skriva av korta meningar om vardagliga ämnen t ex anvisningar.</p>
kunna fylla i genomförandeplanen under respektive sökord	B2: Kan skriva tydliga, detaljerade texter om flera ämnen med anknytning till sitt intresseområde samt sammanställa och utvärdera information och argument ur olika källor.	<p><i>Ordförråd:</i> Har ett stort ordförråd inom sitt område och när det gäller de flesta allmänna ämnen. Kan variera formuleringarna för att undvika alltför många upprepningar, men luckor i ordförrådet kan fortfarande leda till tvekan och omformuleringar.</p> <p><i>Grammatik:</i> Visar en relativ hög grad av grammatisk behärskning.</p> <p><i>Ortografisk kontroll:</i> Kan producera helt begripligt och sammanhängande skrift med standardmässigt layout och styckeindelning.</p>

kunna fylla i detaljplanen och veckoscheman	B1: Kan sätta samman korta informationsstycken från flera olika källor och sammanfatta dem för en annan person. / Kan ta emot meddelanden som innehåller förfrågningar eller beskriver problem.	<p><i>Ordförråd:</i> Behärskar grundläggande ordförrådet väl, men gör fortfarande grova fel när han/hon uttrycker mer komplexa tankegångar eller hanterar okända ämnen och situationer. Har ett tillräckligt stort ordförråd för att uttrycka sig [---] om de flesta vardagliga ämnen.</p> <p><i>Grammatik:</i> [---] Fel förekommer, men det framgår tydligt vad han/hon försöker säga.</p> <p><i>Ortografisk kontroll:</i> Kan producera sammanhängande och i stort sett helt begriplig skrift.</p>
kunna skriva social journal	B2: Kan skriva tydliga, detaljerade texter om flera ämnen med anknytning till sitt intresseområde samt sammanställa och utvärdera information och argument ur olika källor.	<p><i>Ordförråd:</i> Har ett stort ordförråd inom sitt område och när det gäller de flesta allmänna ämnen. Kan variera formuleringarna för att undvika alltför många upprepningar, men luckor i ordförrådet kan fortfarande leda till tvekan och omformuleringar.</p> <p><i>Grammatik:</i> Visar en relativ hög grad av grammatisk behärskning.</p>

kunna rapportera skriftligt om omvårdnads- och rehabiliteringsbehov	B1: Kan sätta samman korta informationsstycken från flera olika källor och sammanfatta dem för en annan person. / Kan ta emot meddelanden som innehåller förfrågningar eller beskriver problem.	<p><i>Ordförråd:</i> Har ett stort ordförråd inom sitt område och när det gäller de flesta allmänna ämnen. Kan variera formuleringarna för att undvika alltför många upprepningar, men luckor i ordförrådet kan fortfarande leda till tvekan och omformuleringar.</p> <p><i>Grammatik:</i> Visar en relativ hög grad av grammatisk behärskning.</p> <p><i>Ortografisk kontroll:</i> Kan producera helt begripligt och sammanhängande skrift med standardmässigt layout och styckeindelning.</p>
Muntlig interaktion och produktion		
kunna intervjua och samtala med den boende	B1: Kan använda ett färdigt frågeformulär för att genomföra en strukturerad intervju, med några spontana uppföljningsfrågor.	<p><i>Uttal och intonation:</i> Uttalet är helt begripligt även om det ibland hörs en brytning och enstaka felaktiga uttal förekommer.</p> <p><i>Ordförråd:</i> Behärskar grundläggande ordförrådet väl, men gör fortfarande grova fel när han/hon uttrycker mer komplexa tankegångar eller hanterar okända ämnen och situationer. Har ett tillräckligt stort ordförråd för att uttrycka sig [---] om de flesta vardagliga ämnen.</p>

<p>kunna informera kollegorna om den boendes behov</p>	<p>B1: Kan ta reda på och vidarebefordra okomplicerad sakinformation. Kan be om och följa detaljerade anvisningar. Kan skaffa mer detaljerad information.</p>	<p><i>Uttal och intonation:</i> Uttalet är helt begripligt även om det ibland hörs en brytning och enstaka felaktiga uttal förekommer.</p> <p><i>Ordförråd:</i> Behärskar grundläggande ordförrådet väl, men gör fortfarande grova fel när han/hon uttrycker mer komplexa tankegångar eller hanterar okända ämnen och situationer. Har ett tillräckligt stort ordförråd för att uttrycka sig [---] om de flesta vardagliga ämnen.</p>
<p>rapportera muntligt om omvårdnads- och rehabiliteringsbehov</p>	<p>B1: Kan ta reda på och vidarebefordra okomplicerad sakinformation. Kan be om och följa detaljerade anvisningar. Kan skaffa mer detaljerad information.</p>	<p><i>Uttal och intonation:</i> Uttalet är helt begripligt även om det ibland hörs en brytning och enstaka felaktiga uttal förekommer.</p> <p><i>Ordförråd:</i> Behärskar grundläggande ordförrådet väl, men gör fortfarande grova fel när han/hon uttrycker mer komplexa tankegångar eller hanterar okända ämnen och situationer. Har ett tillräckligt stort ordförråd för att uttrycka sig[---] om de flesta vardagliga ämnen.</p>

Utbildningens innehåll

Utformat utifrån arbetsplatsens och den enskilde deltagarens behov:

- Basal hygien
- Kontaktmannaskap
- Kommunikation
- Social dokumentation
- Måltid
- Social aktivitet
- Meningsfull vardag
- Det normala åldrandet
- Funktionsbevarande arbetssätt
- Stroke
- Salutogent förhållningssätt
- Demens
- Sveriges sociala historia
- Högtider i Sverige
- Lagar och avvikelser
- Förebyggande omsorg och omvårdnad (Senior alert)
- Palliativ vård
- Individuell handledning i det praktiska omsorgsarbetet
- Handledning i social dokumentation individuellt och i grupp
- Ordkunskap och svensk grammatik i tal och skrift
- Läs- och uttalsövningar

Kurslitteratur:

Berggren, S. Lundkvist, A. (2003). *Ord med tanke på vård*. Malmö: Gleerups Utbildningar AB.

Henriksson, S. (2007). *Kalabalik på hemmet eller Mandus Karlsson löser ett mysterium*. Borås: Dahlins tryckeri.

Kuusiniemi, R., Mähler, S., Ridderström, G. (2010). *Palliativ vård för äldre. Handbok till dig som utbildar*. Hälso- och sjukvårdsnämndens förvaltning, HSN-f, avdelning för närsjukvård. Solna: RJS Alliance Grafiska AB.

Webbsidor

Demens ABC www.demenscentrum.se

Vårdhygien www.vardhygien.nu

Läkemedel för äldre www.lakemedelsuniversitet.se

Handledningsunderlag för måltidsobservation

Våning: _____

Personal: _____

Inför måltidssituation

Vad ska vi speciellt lägga fokus på och reflektera över under handledningen

Hygien och hantering av mat

Sundbyberg stads måltidskoncept

Matrummet hålls rent och snyggt

Boende möts av ett vackert dukat bord

Boende välkomnas till bordet

Boende får välja att umgås med andra boende och/eller personal

Boende får möjlighet att välja mellan två olika rätter

Boende får bestämma hur mycket mat hon/han vill ha ur karotterna

Boende får efterrätt till lunchen

Under måltiden får boende äta utan stress

Exempel på stressfaktorer: _____

Ni dukar av bordet när alla har ätit

Efterhandledning

Vad blev bra? Vad gjorde att det blev bra? Vilken kunskap/kompetens använde vi oss av?

Vad behöver vi utveckla för att kunna arbeta utifrån Sundbyberg stads måltidskoncept?
Hur kan vi utveckla det i arbetsgruppen? (Behövs utbildning, handledning och/eller något materiellt)

Hur följer vi upp och arbetar framåt för att följa måltidskonceptet? Ansvarsfördelning utifrån våra olika yrkesprofessioner.

Datum

Namn på handledare

Sammanställning av deltagarnas kommentarer vid utvärdering februari 2011

Det första jag tänker på när jag hör ordet SpråkSam är:

- ... utveckling
- ... en bra kurs
- ... grupparbete
- ... en positiv känsla
- ... bra lärare
- ... å, vad bra!
- ... många nya idéer
- ... träna svenska språket
- ... roliga diskussioner
- ... vård och språk
- ... uppmuntran
- ... oh, kan inte jag svenska!?
- ... att det är viktigt
- ... att få utbilda och utveckla sig
- ... Språksam väckte mig
- ... en språkutvecklande utbildning
- ... stöd i vården, utveckling

För mig har SpråkSam betytt:

- ... nya kunskaper
- ... att jag har blivit bättre på att skriva
- ... att jag har blivit bättre på att läsa
- ... väldigt mycket
- ... att jag har fått nya yrkeskunskaper
- ... att jag har fått svar på många frågor
- ... en stor personlig utveckling

... att jag förstått vilka behov just jag har

... ökat självförtroende

... att jag har fått lära mig väldigt många saker

... att jag vågar prata mycket mer på jobbet

... att jag vågar säga ifrån när något är fel

... när man blir bättre i svenska kan man prata bättre och skriva mer

... jag har fått mycket hjälp med att skriva och lärt mig användbara ord

Det här har jag lärt mig och kommer att kunna använda i mitt arbete:

Att bemöta gamla och sjuka människor på ett bra sätt

Väldigt mycket...

Att dokumentera lättare och tydligare

Att det är viktigt med samarbete och bra rutiner i arbetet

Att kunna hjälpa och stötta de boende på ett bättre sätt

Att skriva mycket bättre

Att följa hygienreglerna

Att använda rätt ord vid rätt tillfälle

Att förstå hur man kan arbeta för att skapa trygghet, delaktighet osv för de boende

Att kunna klara diskussioner med kollegor bättre

Att kunna samarbeta bättre med mina kollegor

Att skriva social journal

Att ta hand om de boende på rätt sätt

Många nya fraser och termer som jag har nytta av i jobbet

Jag kan arbeta bättre med dokumentationen och vågar prata och fråga mer på arbetsplatsen

Allt jag har lärt mig kommer jag att kunna använda

Vad och hur man ska skriva

Det här är mina tips till lärarna inför kommande projekt:

Dela upp grupperna beroende på språknivå

Avsätt tid för att sitta med uppgifter under lektionerna

Ha mycket läsning, gärna böcker

Många diktamen

Gå mer ute i handledning med deltagarna på arbetsplatsen, vid olika tider på dagen

Mycket praktiska övningar

Många diskussioner

Ge inte så mycket läxor...

Fortsätt att samarbeta så bra som ni gör!

Fortsätt att undervisa i svenska och vård på en gång!

Många skrivövningar

Det skulle vara bättre med heldagsundervisning istället för några timmar i veckan

De behöver inga tips – de var duktiga och har lärt oss mycket

Testa varannan vecka vad vi har lärt oss.

Mer läs och skriv

Mer tid

Mer data

Det här är mina tips till arbetsplatsen inför kommande projekt:

Sätt in vikarier så att vi slipper stressen när vi ska gå till kursen

Förbättra samarbetet i personalgrupperna

Skapa tid/möjlighet för personalen att prata med varandra, lyssna och hjälpas åt – utveckla lagarbetet

Planera och inför rutiner för dokumentationen som tar mycket tid

Se möjligheterna till förbättring som ett projekt kan leda till

Ordna bättre lokaler

Hjälp oss att planera in tid för studier

Mer tid och bättre plats

Inför ett kommande projekt skulle jag själv:

... göra fler uppgifter och läxor

... försöka lämna in läxor och uppgifter i tid...

... stava bättre

... aldrig glömma punkt och stor bokstav

... skriva längre meningar

... försöka planera bättre så att jag hann med uppgifterna

... skriva mer texter på svenska

... redovisa det vi har lärt oss under varje period

... försöka lära mig så mycket som möjligt (igen)

... förbättra mitt språk ytterligare

... läsa mer; mer grammatik och försöka förbättra uttalet

... använda mer data

Övriga kommentarer:

Tack, hoppas vi ses i flera projekt!

Ni lärare kan ert jobb, jag är nöjd!

Tack för er hjälp och all information

Tack mina lärare, jag vet inte vad jag skulle göra utan er!

Det här har varit utvecklande för oss som invandrat till Sverige!

Ni är vår medicin. Vi väntar på Språksam hela veckan!